

материаллари кундалик ҳаётда кўп учрайдиган нонуткий воситалар (соат, телефон, ошхона жиҳозлари, машина сигнали ва унга хос бошқа овозлар, қурилиш ишлари овозлари, мусиқа воситалари ва б. .)ни эшиттириб фарқлаштиришга мўлжалланган мавзулардан ташкил топади.

2. Эшитиш ва эшитиб фарқлашга ўргатувчи аралаш машғулотлар. Ушбу машғулотнинг аралаш деб номланишига сабаб, унинг мазмунини нонуткий товушларни фарқлаштиришга ундовчи топшириқлардан ташқари ўқув фанларига оид сўзлардан ташкил топган нуткий материал ҳам ташкил этади.

3. Ўқувчиларнинг эшитиш гидроки устида олиб борилган коррекцион жараёни мониторинг қилиш, уларнинг эшитиб-фарқлаш бўйича имкониятларини таҳлил қилиш, эшитиш динамикасини таққослашга мўлжалланган назорат машғулоти. Мазкур машғулоти одатда ўқув йилининг боши ва охири ҳамда ҳар бир катта бўлимдан сўнг ўтказилади.

Машғулотларда кенг қўлланиладиган иш турлари қуйидагилар:

- товуш манбаини аниқлаш;
- товуш йўналишини аниқлаш;
- сўзнинг товуш-бўғин ва ритмик таркибини

факрлаш.

Якка машғулоти ўзининг номи билан боғлиқ равишда ҳар бир бола учун алоҳида тузилган режа асосида ташкил этилади. Бу машғулоти учун тузилган дастур умумий мазмунда бўлиб, унда болаларнинг эшитиш масофаси, қанча сўздан ташкил топган жумлаларни фарқлаши, товушларнинг кетма-кет қўйилиши бўйича талаблар келтирилади. Ўқитувчилар бу дастурга таянган ҳолда ўқувчиларнинг эшитиш ва нуткий имкониятларидан келиб чиқиб, алоҳида режа тузадилар.

Эшитиш бўйича якка машғулотида ўқув фанлари мазмунидан ҳам нуткий материаллар олинади. Шу жиҳатдан олганда эшитиш машғулотида режалаштирилиши синф ўқувчилари учун бир хилликка эга бўлади. Бироқ ҳар бир ўқувчининг эшитиш имконияти ва нутқни қабул қилишининг ўзига хослигига қараб, машғулоти олиб борилади.

Биринчи усулда нуткий материаллар **факат**

Адабиётлар

1. Ричедская Э.Г., Пархалина Э.В. Готовность слабослышащих детей дошкольного возраста к обучению в школе. –М.: «Владос», 2003.
2. Ричедская Э.Г. Развитие глухих школьников процессе не классная работе. –М.: «Просвещение», 1990.
3. Юсупова П. Мактабга тарбия педагогикаси. –Т.: “Ўқитувчи”, 1993.
4. Аюрова М., Хамидова М., Maktabgacha tarbiya maxsus metodikasi. –Т.: O‘zbekiston faylasuflar milliy jamiyati, 2009.
5. Загорянская М.Е., Румянцева М.Г., Дайняк Л.Б. Нарушение слуха у детей: эпидемиологическое исследование. // Вестник оториноларингологии, 2003.
6. Зикеев А.Г. Развитие речи учащихся специальных (коррекционных) образовательных учреждений. М.: Просвещение, 2000.

РЕЗЮМЕ. Ушбу мақолада кар ва заиф эшитувчи болалар мактаб интернатларда, ўқувчиларнинг талаффузини шакллантириш, эшитиш гидрокини ривожлантириш, коррекцион машғулотида мазмуни ва уларнинг ташкил этилиши ҳақида таъкидлаб ўтилган.

РЕЗЮМЕ. В данной статье освещается содержание коррекционных занятий и их организация в школах-интернатах для глухих и слабослышащих детей, формирование произношения учащихся, развитие слухового восприятия.

SUMMARY. This article highlights the content of remedial classes and their organization in boarding schools for deaf and hard of hearing children, the formation of pronunciation of students, the development of auditory perception.

UMUMTA'LIM MAKTABLARI IJTIMOIIY-PEDAGOGIK TIZIM SIFATIDA: IJTIMOIIY FUNKSIYALARI VA DOLZARB VAZIFALARI (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida)

M.E.Tolegenov – tayanch doktorant

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti

Tayanch so'zlar: ta'lim, umumta'lim maktablari, Qoraqalpog'iston Respublikasi, ta'lim haqidagi Qonun, dunyoqarash, shaxs, ijtimoiylashuv, ijtimoiy funktsiya, shakllanish, vazifa.

Ключевые слова: образование, общеобразовательные школы, Республика Каракалпакстан, Закон об образовании, мировоззрение, личность, социализация, социальная функция, формирование, задача.

Key words: education, schools, Republic of Karakalpakstan, Law on Education, outlook, personality, socialization, social function, formation, task.

Ta'lim insoniyat jamiyati rivojlanishining dastlabki paytlaridayoq katta rol o'ynagan. Maktabning tarixan taraqqiy etish davrida ta'limni tashkil qilish shakllari

қулоққа (режалаштирилган масофаларда, бу масофалар яқиндан узокқа қараб ўзгариши лозим) берилади. Бу иш усули “**Экрандан**” деб номланади ва натижаларни акс эттиришда ҳам “**Э**” ёки –экран- деб ёзиб борилади.

Иккинчи усул нуткий материал **эшитиб-кўришга** берилади. Ушбу усул натижасида олинган натижалар “**ЭК**” деб акс эттирилади.

Учинчи усул **кўришга**, яъни сўзнинг карточкада ёзилган шакли ёки расми намойиш этилади. Бу усул кар ва заиф эшитувчи болаларда чуқур муаммолар бўлганда ёки боланинг нутқи жуда камбағаллигида фойдаланилади. Ушбу усул аксарият ҳолларда ўқувчи учун маъноси тушунарли бўлмаган сўзларни эшиттиришда ҳам қўлланилади.

Амалиётда якка машғулоти ташкил этишда жуда кўп мунозарали вазиятлар учрайди. Масалан, якка машғулоти жараёнида ўқувчиларга таниш сўзлар эшитишга берилади-ми ёки янги сўзлар ҳам бериладими? – деган саволлар ўқитувчиларни қизиқтиради. Бу савол жуда ўринли бўлиб, у эшитиш машғулоти иш режасига тааллуқлидир. Эшитиш учун танланган сўзлар албатта, маъноси ўқувчиларга таниш бўлмоғи мақсадга мувофиқдир. Чунки ўқувчилар сўзларни бир неча бор турли контекстларда кўриб, мазмуни билан танишгандагина шу сўзни эшитиб фарқлаш ёки ҳеч бўлмаганда лабдан ўкиб фарқлашга эришади.

Машғулоти учун мақсад ҳар бир машғулоти мавзуси ва ушбу мавзуга ажратилган соатга кўра белгиланади.

Амалиётда ўқитувчилар ўртасида умумтаълим фанларидан ўтказиладиган дарсларга қўйиладиган мақсадлар каби мақсад шакллантириш тажрибаси кўп кузатилмоқда. Ушбу ёндашув машғулоти моҳиятига мос келмайди. Чунки бу машғулоти коррекцион мақсад ва вазифани кўзлаши лозим. Яъни машғулоти мазмуни ва олиб борилиши ўқувчиларда мавжуд муаммоларни аниқлаш, олдини олиш, бартараф этишга йўналтирилади. Ушбу машғулотида ўқувчиларга янги маълумотларнинг берилишига ургу берилмайди. Шу сабабли машғулотида коррекцион мақсад қўйилади. Ушбу мақсад асосида вазифалар белгиланади. Белгиланган вазифалар машғулотида қўлланиладиган иш турлари ва усулларида келиб чиқиб белгиланади.

turlicha bo'lgan. Hozirgi davrda ham insoniyat uchun eng muhim vazifalardan biri ta'lim hisoblanadi. Ayniqsa umumiy o'rta ta'limni tashkil etish masalasi dunyodagi

ko'pgina davlatlarda dolzarbligicha qolmoqda. Bugungi kunda zamonaviy maktab nafaqat ta'lim va tarbiyaviy vazifani, balki yosh avlodni ma'naviy-axloqiy va insonparvarlik asoslarini tarbiyalash vazifasini ham yuklaydi. Mamlakatimizda ham umumiy o'rta ta'limni isloh qilish borasida bir nechta qonun va hujjatlar qabul qilinib, ularning ijrosini ta'minlash bo'yicha chora-tadbirlar amalga oshirilib kelinmoqda. O'zbekiston Respublikasi O'RQ-637-son "**Ta'lim to'g'risida**"gi Qonuni 2020-yil 23-sentabr kuni Prezidenti Sh.Mirziyoyev tomonidan imzolandi. Qonun 11 bob 75 moddadan iborat. Mazkur Qonunning 1-bob 4-moddasida ta'lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy prinsiplari belgilanib, ular quyidagilardan iborat:

- ta'lim ustuvorligining tan olinishi;
 - ta'lim olish shaklini tanlash erkinligi;
 - ta'lim sohasidagi kamsitishlarga yo'l qo'yilmasligi;
 - ta'lim olishga doir teng imkoniyatlarning ta'minlanishi;
 - ta'lim va tarbiyada milliy hamda umuminsoniy qadriyatlarining singdirilganligi;
 - ta'lim va tarbiyaning insonparvarlik, demokratik xususiyati;
 - ta'limning uzliksizligi va izchilligi;
 - o'n bir yillik ta'limning hamda olti yoshdan yetti yoshgacha bo'lgan bolalarni bir yil davomida umumiy o'rta ta'limga tayyorlashning majburiyligi;
 - davlat ta'lim standartlari va davlat ta'lim talablari doirasida ta'lim olishning hamma uchun ochiqqligi;
 - o'quv dasturlarini tanlashga doir yondashuvning yagonaligi
- va tabaqalashtirilganligi;
- insonning butun hayoti davomida ta'lim olishi;
 - jamiyatda pedagoglarni ijtimoiy himoya qilishning kafolatlanganligi;
 - ta'lim tizimining dunyoviy xususiyatga egaligi;
 - bilimlilik, qobiliyatlilik va iste'dodning rag'batlantirilishi;
 - ta'lim tizimida davlat va jamoat boshqaruvining uyg'unligi;
 - ta'lim faoliyati sohasidagi ochiqlik va shaffoflik.

Qonunning 2-bob 7-moddasida esa O'zbekiston Respublikasida amal qiluvchi ta'lim turlari keltirilgan bo'lib, ular quyidagilardan iborat:

- maktabgacha ta'lim va tarbiya;
- umumiy o'rta va o'rta maxsus ta'lim;
- professional ta'lim;
- oliy ta'lim;
- oliy ta'limdan keyingi ta'lim;
- kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish;
- maktabdan tashqari ta'lim[1].

Sh.M.Mirziyoyevning "Yangi O'zbekiston strategiyasi" nomli kitobida ta'lim-tarbiyaga alohida urg'u berilgan. "Rivojlangan mamlakatlarda ta'limning to'liq sikliga investitsiya kiritishga, ya'ni bola 3 yoshdan 22 yoshgacha bo'lgan davrida uning tarbiyasiga sarmoya sarflashga katta e'tibor beriladi. Chunki ana shu sarmoya jamiyatga 15-17 barobar miqdorda foyda keltiradi. Bizda esa bu ko'rsatkich atigi 4 barobarni tashkil etadi. Binobarin, inson kapitaliga e'tiborni kuchaytirishimiz, buning uchun barcha imkoniyatlarni safarbar etishimiz shart[2].

Hozirgi vaqtda mamlakatimiz va hukumatimiz tomonidan Qoraqalpog'istonda umumiy o'rta ta'lim tizimini isloh qilish va rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 11-noyabr kungi PQ-4889-sonli 2020-2023-yillarda Qoraqalpog'iston Respublikasini kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida qarorida Qoraqalpog'iston Respublikasida umumiy o'rta ta'lim tizimini isloh qilish, maktablarning moddiy-texnik ta'minotini yaxshilash, o'quvchilarga zamonaviy ta'lim standartlari asosida shart-

sharoitlar yaratish, pedagoglarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash bo'yicha amalga oshirilishi lozim bo'lgan chora-tadbirlar bosqichma-bosqich amalga oshirib kelinmoqda.

2022-yil 28-yanvar kuni O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyev raisligida maktab ta'limini rivojlantirish masalalari bo'yicha o'tkazilgan videoselektor yig'ilishida umumiy o'rta ta'lim tizimidagi muammolar haqida taniqli fikrlar hamda amalga oshirish lozim bo'lgan vazifalar belgilanib olingan edi. Mazkur yig'ilishda boshqa hududlar singari Qoraqalpog'iston Respublikasidagi umumiy o'rta ta'lim maktablari haqida ham ta'kidlab o'tilgan edi.

Bugungi kunda Qoraqalpog'iston Respublikasida umumiy o'rta ta'lim maktablari tahsil olayotgan o'quvchilarning har tomonlama yetuk shaxs bo'lib shakllanishida ularga yaratib berilayotgan sharoitlar hamda ularga berilayotgan ta'limning sifatiga bevosita bog'liq. Ta'kidlash joizki, maktab shaxsning shakllanishi va axloqiy kamolotida muhim o'rin tutadi, demak u kelajak avlod oldiga qanday maqsad va yo'nalishlar belgilanishiga ham ko'p jihatdan ta'sir qiladi. Maktabga qabul qilish bilan bola fuqarolik hayoti haqidagi ilk g'oyalarni oladi, intizom va tartibning rasmiy talablariga rioya qilishni o'rganadi, tengdoshlari, maqomi yuqori bo'lgan o'qituvchilar bilan muloqot qilishni o'rganadi. Zamonaviy dunyoda maktab bolaning ijtimoiylashuv jarayoniga o'zining katta ta'siri bilan ajralib turadigan institut hisoblanadi. Maktabda bola dunyoqarashini kengaytiradi, hayotiy tajriba orttiradi hamda dunyoga nisbatan ongli munosabatda bo'lishni o'rganadi. Agar oilada bolaga asosan nimani qilish lozimligi, o'zini qanday tutish kerakligi haqidagi oddiy qoidalari haqida tushuntirilsa, maktabda u nisbatan murakkab ijtimoiy munosabatlar tizimining ishtirokchisiga aylanadi.

Maktab jamoasida bola ham ajralib turishi, ham tashqariga chiqishi mumkin. O'qituvchilarning hamda maktabdagi psixologlarning tajribasiga tayangan holda olib boriladigan sa'y-harakatlari, har kungi kuzatishlari orqali o'quvchilar bilan mustahkam aloqa o'rnatiladi. Maktabda bola shaxsining shakllanishida maktab jamoasidagilardan asosan o'qituvchi va psixologlarga ko'proq javobgarlik hissi yuklatilgan bo'ladi. Bundan tashqari bolalarning xulq-atvori har xil bo'lib shakllanishi: kimdir avvaldan yetakchi bo'lishga talpinasa, yana kimdir o'zini yetakchi deb hisoblashi mumkin. Bolalar o'zaro raqobatga tushishi mumkin, lekin o'qituvchi o'zining sa'y-harakatlari bilan mazkur raqobatlashishni o'zaro do'stona ruhdagi munosabatlar, tajriba va bilim almashish asosiga yo'naltirishi lozim.

Maktab bolalarning muloqot qilishlari uchun ijtimoiy maydon bo'lib, u o'zaro ta'sir, munosabatlarni amalga oshirish va faollashtirish qisman hayotning boshqa sohalari uchun ham imkoniyatlar yaratadi. Bu imkoniyatlarni ro'yobga chiqarish o'lchovi ko'p jihatdan o'quvchining qanchalik intensiv va kim bilan o'zaro munosabatda bo'lishiga bog'liq. Kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning ma'lum bir qismi maktabda guruhdagi kabi o'zaro munosabatlarga intilmaydi, boshqalari esa turli sabablarga ko'ra undan qoniqishmaydi. Ba'zilar, aksincha, muloqotga intilishadi, garchi hamma narsa darhol amalga oshmasa ham har xil sinf va maktab ishlarida o'zlarini ko'rsatishga harakat qilishadi.

Maktab bola uchun ijtimoiy dunyoning birinchi va asosiy modelidir. Maktab tajribasi bolalarga insonlar rioya qilib yashayotgan asosiy qonunlarni o'zlashtirishga yordam berishi kerak.

Mashhur olim Viktor Hyugoning: «Maktab ochgan odam bamisoli qamoqxonani yopgandek gap», degan hikmatli iborasi maktabning ijtimoiy-pedagogik ahamiyatini yana bir marotaba ifodalab turibdi. Maktab, ta'lim, tarbiya bor joyda bolalar yomon yo'lga kirmaydi, jinoyat sodir etmaydi. Demak, qamoqxonalarga zaruriyat

qolmaydi. Bilimsiz kishilarning ko'ngli xurofotga moyil bo'lishi ham hayotda ko'p bor o'z isbotini topgan. Shu bois maktabning, ta'lim va tarbiyaning ahamiyati beqiyos.

Ta'limning, xususan umumiy o'rta ta'limning strategik maqsadlari va jamiyat taraqqiyoti muammolari o'rtasidagi yaqin aloqani, ayniqsa, ta'lim sohasidagi qonunchilikdagi so'nggi o'zgarishlar prizmasidan yaqqol ko'rish mumkin. Bolalarimizga chuqur va sifatli bilim berish bilan bir qatorda qonunlar va odob-axloqni, dinu-diyonat va ma'naviyatni maktablardan boshlab puxta o'rgatish juda muhim. O'quv faoliyatining qanday vositalari zamonaviy bitiruvchining ideal modeliga yaqinlashishga yordam beradi? Bu, albatta, sinfdagi loyiha faoliyati bo'lib, unda o'quvchi jamoada aniq va uyg'un ishlashni o'rganadi, qo'yilgan vazifalarga ijodiy yondashadi, ma'lumotlar bilan malakali ishlashni o'rganadi. Bizga ma'lum bo'lgan guruhlardagi ish turlariga, o'z darslarida o'zini o'zi boshqarish elementlaridan foydalanishga, o'quvchilar o'qituvchining ijtimoiy rolini bajarib darslarni o'zlari o'tkazishga, sinfdoshlariga baho qo'yishga alohida e'tibor qaratishi lozim. Shuni yodda tutishimiz kerakki, o'quvchilarni ijtimoiylashtirish bola hayotining har bir bosqichida maktabning asosiy vazifalaridan biridir.

Bolalar o'zlarini baholashlari, turli hodisalarga sezgir, mamlakatdagi ro'y berayotgan vaziyatga o'z munosabatini bildirishlari mumkin. Maktab o'quvchilarini birinchi navbatda insoniy munosabatlarning axloqiy jihati bilan o'ziga tortadi. Ularning ichki pozitsiyasi, o'zlariga va boshqalarga nisbatan yangi munosabati shakllanib boradi.

Adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrda O'RQ-637-son "Ta'lim to'g'risidagi" Qonuni. // www.lex.uz
2. Мирзиёев Ш.М. Янги Ўзбекистон стратегияси. -Т.: "O'zbekiston", 2021, 224-б.
3. Баранов С.П., Болотича Л.Р., Волива Т.В., Сластёнин В.А. Педагогика. Учебное пособие для пед. училищ. -М.: "Просвещение", 1981.)

REZYUME. Mazkur maqolada umumta'lim maktablari ijtimoiy-pedagogik tizim sifatida tadqiq etilgan. Shunungidek, ularning Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida ijtimoiy funksiyalari va dolzarb vazifalari o'rganilgan.

PEZIOME. В данной статье общеобразовательная школа исследуется как социально-педагогическая система. Кроме того, были изучены их социальные функции и текущие задачи на примере Республики Каракалпакстан.

SUMMARY. In this article, the general education school is studied as a socio-pedagogical system. In addition, their social functions and current tasks were studied on the example of the Republic of Karakalpakstan.

AKADEMIK LITSEYLAR O'QUV JARAYONIDA MOBIL TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDADANISHNING BA'ZI MASALALARI

S.Q.Tursunov – pedagogika fanlari nomzodi, dotsent
Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogikau universiteti
U.E.Kadirov – mustaqil tadqiqotchi
Ichki ishlar vazirligining Qoraqalpoq akademik litseyi

Tayanch so'zlar: raqamli texnologiya, raqamli ta'lim texnologiya, mobil texnologiya, media, samaradorlik, blokli-konstruktsiyalash, mobil ilova.

Ключевые слова: цифровые технологии, цифровые образовательные технологии, мобильные технологии, медиа, эффективность, блочное построение, мобильное приложение.

Key words: digital technology, digital educational technology, mobile technology, media, efficiency, block construction, mobile application.

Ta'lim tizimini modernizatsiya qilish mamlakatimiz ijtimoiy-iqtisodiy siyosatining eng ustuvor vazifalaridan biriga aylandi. Bunday sharoitda mamlakatdagi ta'limning barcha darajalarida sifatni oshirish dolzarb muammo bo'lib qolmoqda. Bu borada mustaqillik yillarida ham tub islohatlar olib borilib uning har bir davrida sifatni oshirish uchun turli usullardan foydalanildi. Bunga misol sifatida so'nggi o'n yilliklarda umumta'lim maktablari, akademik litseylar va oliy ta'lim muassasalari ta'limiga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish ta'lim samaradorligini sifat jihatidan o'zgarishiga olib keldi. Bunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari ta'limni samarali tashkil etish, boshqarish va o'quv samaradorligini oshirishda ijobiy ta'sirini ko'rsatdi. So'zsis bu natijalar jamiyatda kompyuter va internet texnologiyalarining rivojlanishi bilan ham chambarchas bog'liq bo'ldi. Aslida bunday rivojlanishlar uzluksiz davom etib, ularning zamirida yangi texnologiyalarning paydo bo'lishi va keng masshtabda joriy etilishi yotadi. Bugungi kunda esa bu

Ijtimoiy munosabatlar tizimidagi o'z o'rini anglash tufayli bolada ijtimoiy shartli qiymat ustuvorliklari shakllanadi.

Shunday qilib, shaxsning rivojlanishi mustaqil ravishda amalga oshirilmaydi, buning uchun psixologik va pedagogik sharoitlarni yaratib, unga maqsadli ta'sir ko'rsatish kerak. Ta'sir ko'rsatishda esa eng avvalo pedagoglarning tutgan o'rni alohida ahamiyat kasb etadi.

"Pedagog, - deb yozadi Yan Amos Komenskiy, sof vijdonli, ishchan, sabotli, matonatli o'quvchilarga o'zi singdirishi lozim bo'lgan fazilatlarining ibratli kishisi bo'lishi, keng ma'lumotli va mehnatga layoqatli inson bo'lishi lozim. U o'z fanini behad sevichi, o'quvchilarga bamisoli otalardek muomalada bo'lishi va har bir ilm oluvchi qalbida bilimga havas tug'dirishi lozim"[3].

Mamlakatimizda ta'lim tizimiga yangi pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish bilan bog'liq ishlar amalga oshirilmoqda. Ta'limni munozara, disput, konferensiya, mushoira, sud o'yinlari va boshqa shakllarda tashkil etishga harakat qilinmoqda. O'quvchilar faolligini oshiruvchi turli interfaol usullar keng qo'llanilmoqda. Bularga misol tariqasida Sinkveyn, Klaster, Aqliy hujim, T-Chizma, Insert jadvali, B-B-B jadvali, Venn diagrammasi, Konseptual jadval va boshqalarni keltirish mumkin.

Umumiy o'rta ta'lim maktablaridagi ta'lim tarbiya jarayonida irsiyat va muhit bera olmagan narsalar, hodisalar o'zlashtiriladi. Ta'lim jarayonida bilimlar, ko'nikma va malakalar hosil bo'libgina qolmay, ilmiy dunyoqarash shakllanib, bolaning ijtimoiylashuv jarayoni faol amalga osha boshlaydi.

yangilanish yanada zamonaviy tus olib, endi ta'lim oluvchining kechayu-kunduz yonida kompyuterdan ham yaqinroq va tezkorroq qurilma mavjud bo'lib, ularni smartfonlar deb ataldi. Bu kabi mobil telefonlar garchi o'lchami kichik bo'lsada funktsional imkoniyati esa bimalol shaxsiy kompyuterlarning o'rini bosa oladi. Eng katta yutug'i sifatida ularning aksariyat ta'lim oluvchilarda mavjudligi va har doim yonidaligidir. Mobil texnologiyalarning shiddat bilan kirib kelishi bilan birga raqamli texnologiyalarning yangidan-yangi ko'rinishlari ham o'z navbatida ta'lim samaradorligini oshirishga, ishlab chiqarish sarf-harajatlarini qisqarishi va mahsulot sifatining ortishiga olib keldi. Ta'limda raqamli texnologiyalarning bulutli texnologiyalar, katta ma'lumotlar, virtual reallik tizimlari va boshqa shu kabi turlardan o'quv va boshqaruv samaradorligini oshirish, xattoki boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkoniyatini bermoqda. Ularni turli xususiyatlariga ko'ra turlarga ajratish mumkin. Undan